

UN GRAN PATRIOTA.

J O S E P M O R A G U E S

El martiri horrible de Josep Moragues no ha fet molta sort entre els historiadors. I, no obstant, el seu martiri és prou commovedor i revoltant. Guimerà, poeta, ha copsat l'esgarrifança, la tràgica impressió d'una testa humana degotant encara sang, que és engabiada i penjada en un portal de la ciutat, perquè el temps la mossegui i els ocells la picotegin:—La boca sense llavis.—els ulls dos esvorancs.—manycos de cabells rojos—dels polsos arripats:—contret de front i celles,—verdós i negrejant.

Aquesta testa en ignominia no és pas la d'un criminal indigne de la vida, sinó que és la d'un patriota. Ha comès el crim de lluitar contra una tirania. Es deia Josep Moragues i morí per defensar la llibertat de Catalunya.

No sabem gairebé res de la seva vida. Fou Governador de la Seu d'Urgell en la guerra contra Felip V. Ell mateix signà la capitulació de la vila. Més tard intervingué en la capitulació de Cardona, on es distingí com a capdavanter. Fou condemnat a mort. Després el trobem encara guerrejant a Barcelona. Després de la rendició de la ciutat ha de sofrir totes les dolors dels exiliats.

Moragues no perdia l'esperança en la revolta. Hi ha certs indicis que fan creure que la preparava, i per això es veié obligat a abandonar Barcelona passant a Mallorca. La seva evasió fou descoberta abans que pogués arribar a terme. El mar, amb una gran tempesta, el mantingué a la costa. Perseguit, s'amagà per les roques de Montjuïc, fins que un confident el lliurà a la força de Felip V. Amb en Moragues foren detinguts els seus companys, Jaume Roca, Pau Massip i el doctor Francesc Catllar, el qual fou agarrat el 8 d'abril de 1715 per encobridor.

Moragues i els seus companys foren condemnats a mort i executats el dia 27 de març de l'any 1715.

L'historiador Sampere cita unes paraules d'un «Cronicón», que concisa-

ment explica l'escena sinistra: «Moragues és portat com a home ordinari i amb los demés, amb gran aparato de

gent d'armes i soldadesca anant des-cals, ab camisa de penitent, al fin nomenat sens les honors (era general), si-

no sols Josep Moragues, foren quartots de son cos a Trinitat, lloc acostumat, i lo cap ab una gàbia en lo Portal de Mar (Barcelona), ab la inscripció següent: Josephus Moragues ob perpetratum iterato rebellionis scelus, bis Regis clementiam abusus, tertio tandem justitiam periclitatus et expertus.» (Traduït, diu: «Josep Moragues, després d'haver comès reiteradament el crim de rebellió, i d'haver abusat per segona vegada de la clemència reial, la tercera, per fi, és occit per la justícia, i escarmentat). Els cossos dels altres dos companys seus foren soterrats íntegres a Trinitat. La testa de Josep Moragues restà penjada dins d'una gàbia, durant dotze anys. Fins al març de 1727 no fou lliurada a la seva esposa, la qual mai no deixava de demanar-la.

La testa d'un patriota penjada enlaire, negrosa del vent i de la pluja, era el signe de la revolta santa i de la reivindicació dels nostres drets d'homes i de catalans. Era el signe de la dignitat d'un poble ofès en el martiri del seu defensor. Era el coronament —una gàbia, quina corona!— de tota la nostra amor per la llibertat. Era la demostració de la virilitat del nostre poble. En lloc d'ésser soterrada, aquella testa hauria d'haver pujat cel amunt, fins allà on no pogués ésser tocada i fos com una bandera.

Fa esgarrifar la crueltat del qui féu executar Josep Moragues. Com devien passar pel portal de Mar els catalans durant aquells dotze anys en què penjà la testa del patriota! Les conques ja buides devien fitar l'ànima acovardida dels qui tenien lligada a la taula la ganiveta del pa. Devia fer feredat la sang que degotava a les lloses i tancava la gàbia. La força escrutadora de les conques buides de Josep Moragues encara ens sotja avui. I ens esperona, en el coratge que posem en la lluita actual com a símbol de llibertat.

MANUEL CRUELLES

Mireu els rostres dels infants que arriben de llunyes terres on la mort regava l'abraç del pare caigut en la lluita i el de la mare sota la metralla; mireu els rostres dels infants que arriben amb l'esguard ple d'horrors i de misèria. Porten els ulls oberts per la paüra i el cor ferit per glavis de tragèdia i els puny el front l'interrogant terrible: «On és el pare? On és la mare nostra?» I el tros de cel d'aquelles terres llunyes on els estels dormien entre boires i el sol solet que els escalfava l'ànima i els entendria la mirada dolça... Tot ho han perdut i amb els ulls fixos capten un poc d'amor i de consol. Mireu-los! Mireu els rostres dels infants que arriben muts pel silenci de la por que els glaça i alcen el puny per a cridar venjança contra el traïdor que un dia a tall de lladre, facinerós els ensorrava el sostre i els prenía la llar i la dolcesa de l'amor maternal ple de carícies. Mireu els rostres dels infants que arriben i la pietat us glaçarà les venes. Infants amics, vosaltres no sabíeu que al món hi ha homes amb un cor de fera

Mireu els rostres dels infants que arriben...

que tenen per plaer desbocar fúries per saciar l'instint de miserables. Sota el cel blau miràveu, a vegades, volar els ocells cantant, d'un lloc a l'altre i fins sentíeu una dolça enveja perquè com ells volíeu tenir ales. L'home ha inventat un ocellot sinistre, d'un ronc que esglaiava, i en les seves ales, porta la mort que arreu, arreu escampa. Com mirareu volar els ocells des d'ara? Mireu els rostres dels infants que arriben mireu-los bé, fins que us cremi l'entranya de pensar en la tragèdia que pateixen ells que són innocents com les poncelles que un mal aire destroça en esclatar-se. Mireu-los bé! Els monstres de la guerra damunt llurs pits han enfonsat les urpes i els han deixats damunt la terra orfes sense l'empar dels qui els donaven vida. Però en el món hi ha una terra amable

acollidora, franca, bondadosa, que té un nom clar, que diu totes les coses i entela els ulls en dir-lo: Catalunya! La Catalunya Màrtir i feinerà oberta al món i a tota idea noble, té mans de sobres per a fer la guerra i encara abraça els desvalguts que arriben. Veniu infants! Des d'ara una altra mare us omplirà els bells rostres de carícies i us cosirà el vestit de l'alegria i us ensenyarà el joc de mans manetes i us vetllarà el son dolç damunt la falda i us posarà un llaç blau damunt les trenes. El món s'adonarà que Catalunya vetlla les vides dels infants d'Espanya i el món ajudarà la nostra tasca perquè en el món encara hi vibra l'ànima. Mireu els rostres dels infants que arriben. Les cares demacrades de misèria. Germans del món! Per als infants que ploren, un poc d'ajut! Quin home, si és bon home, no voldrà el goig d'eixugar aquestes llàgrimes d'aquestes innocents criatures? Mireu els rostres dels infants que arriben!

SALVADOR PERARNAU